

захисника своїх прав і на те, що в державі і суспільстві є достатньо високопрофесійних юристів, які здатні і можуть надавати на належному рівні будь-яку професійну правничу допомогу, хоча і не мають статусу адвоката. На нашу думку, будь-яка монополія має негативні наслідки, оскільки перешкоджає вільній конкуренції, в даному випадку це призвело до здорожчання вартості правничих послуг, неможливості зацікавленим особам обрати представником чи захисником того, кому вони найбільше довіряють тощо, і така монополія прямо суперечить положенням статті 59 Конституції щодо права кожного на вільний вибір захисника своїх прав, тому має бути скасована.

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#top>
2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>
3. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, П. М. Каркач та ін.; за ред. І. Є. Марочкіна. Харків, 2013. 448 с.
4. Юзікова Н. С. Судові та правоохоронні органи України : навчальний посібник. Вид. четверте, перероб. і допов. Київ, 2006. 320 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-106>

ДЕЯКІ РОЗДУМИ ЩОДО ОБҐРУНТУВАННЯ ПОКАРАННЯ У МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ

Кузьмін Едуард Едуардович

*адвокат, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародного та європейського права
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Усвідомлення раціональності планомірного сприйняття «виправдання покарання у міжнародному кримінальному праві» як невід’ємного атрибуту означеного концепту [9, с. 167] багато в чому обумовлює доцільність подальших міркувань у напрямку активних пошуків додаткової аргументації щодо його вмотивованого обґрунтування.

У свою чергу вже *ab initio* думається, що неодмінним «акомпанементом» відповідного процесу *de facto* слугує низка достатньо відомих наразі, але zarazом справді непростих питань, виразні спроби розв'язання яких, зазвичай, результують у численні палкі дискусії, які й досі вбачаються доволі далекими від свого логічного фіналу [див. детальніше, наприклад: 6; 8].

Водночас вельми показово, що такий стан справ спостерігається навіть попри те, що подібна полеміка, як абсолютно справедливо зазначає переважна більшість провідних фахівців, не вважається дійсно чимось цілком принципово унікальним та насправді реально «... новим у міжнародному кримінальному праві ...» [див., наприклад: 10, с. 46].

Натомість у фокусі уваги, а втім, як і раніше, все ще натепер продовжує залишатись досить значна кількість насправді вже хрестоматійних для теорії та практики міжнародного кримінального права запитань. І мова зараз йде не стільки про таке певною мірою звичне, а подекуди власне ніби одвічне, здавалось б, на перший погляд, навіть гранично тривіальне, «... обговорення суттєвих розбіжностей між ретрибутивізмом, стримуванням і експресивізмом ...» [7, с. 259; 10, с. 47], скільки, скоріше, про істинність конкретних тверджень, які знаходяться в основі тієї чи іншої позиції.

Всебічне обмірковування таких доводів зовсім природно призводить до наявності значної кількості теоретичних дилем.

Так, наприклад, Ш. Бассіуні наочно прослідковує певну конфронтацію суджень у тому, чи може бути повною мірою «виправдано» виправдання покарання у міжнародному кримінальному праві виключно його власною «самоціллю» [1, с. 931]? Ба більше, осмислюючи феномени «стримування» та «реабілітації» в якості потенційно можливих «способів» обґрунтування покарання у міжнародному кримінальному праві, видатний автор й взагалі висуває тезу про те, що «... відплата не є помстою ...» [1, с. 931], що у свою чергу також слугує своєрідним «фактором», який щонайменше змушував і продовжує бути тим, над чим до сьогодні замислюються сучасні дослідники [5, с. 141].

А наскільки справедливим можливо уявляти сприйняття обґрунтування покарання у міжнародному кримінальному праві крізь призму поєднання як «карального», так і «стримуючого» початків [7, с. 264]?

Чи видається абсолютно переконливою думка Д. Голаш стосовно того, що важливість запобігання особливо тяжким злочинам, якими є міжнародні злочини, не підлягає жодним сумнівам [3, с. 211]?

Чи повністю вичерпується обґрунтування покарання у міжнародному кримінальному праві «мірками» захисту суспільства шляхом запобігання подальшим злочинам, зцілення жертв та реабілітації осіб, як на те вказує, зокрема С. Ф. де Гурменді [2, с. 22]?

Чи можливо, приміром, однозначно стверджувати про змогу миттєвого усунення «реформування» в якості обґрунтування покарання у міжнародному кримінальному праві з мотивів того, що воно не займається «реабілітацією» правопорушника, як на тому наполегливо наголошує Ф. Хассан [4, с. 51]?

Вочевидь цим своєрідним переліком не обмежується існуючий нині пул «предметів суперечок» філософсько-правового спрямування у цій сфері. І не претендуючи на тотальну вичерпність в моменті, це лише одна з небагатьох прелімінарних спроб редуціювати його принаймні до т. зв. «основних ідей», які неодмінно потребуватимуть свого подальшого всеосяжного розвитку задля випрацювання фундаментального обґрунтування покарання у міжнародному кримінальному праві.

Література:

1. Bassiouni M. C. Introduction to International Criminal Law: Second Revised Edition. 2nd rev. ed. Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff Publishers, 2014. 1122 pp.
2. de Gurmendi S. F. The Practical Importance of Theories of Punishment in International Criminal Law. *Why Punish Perpetrators of Mass Atrocities? Purposes of Punishment in International Criminal Law* / ed by F. Jeßberger, J. Geneuss. New York : Cambridge University Press, 2020. Pp. 12–22.
3. Golash D. The Justification of Punishment in the International Context. *International Criminal Law and Philosophy* / ed. by L. May, Z. Hoskins. New York : Cambridge University Press, 2010. Pp. 201–223.
4. Hassan F. The Theoretical Basis of Punishment in International Criminal Law. *Case Western Reserve Journal of International Law*. 1983. Vol. 15, Iss. 1. Pp. 39–60.
5. Maculan E., Gil A. G. The Rationale and Purposes of Criminal Law and Punishment in Transitional Contexts. *Oxford Journal of Legal Studies*. 2020. Vol. 40, Iss. 1. Pp. 132–157.
6. Mazurek M. Punishment Teleology in International Criminal Justice: Insights from the ICC's Jurisprudence. *Amsterdam Law Forum*. 2024. Vol. 16, Iss. 1. Pp. 69–76.
7. Ohlin J. D. The Right to Punishment for International Crimes. *Why Punish Perpetrators of Mass Atrocities? Purposes of Punishment in International Criminal Law* / ed by F. Jeßberger, J. Geneuss. New York : Cambridge University Press, 2020. Pp. 257–282.
8. Randelović V., Soković S., Banović B. International Criminal Law and International Criminal Justice Objectives and Purpose of Punishment in International Criminal Law Theory and Practice. *Journal of Criminology and Criminal Law*. 2023. Vol. 61, Num. 1. Pp. 67–91.

9. Sander B. Justifying International Criminal Punishment: A Critical Perspective. *Philosophical Foundations of International Criminal Law: Foundational Concepts* / ed. by M. Bergsmo, E. J. Buis. Brussels : Torkel Opsahl Academic EPublisher, 2019. Pp. 167–240.

10. Vasiliev S. Punishment Rationales in International Criminal Jurisprudence: Two Readings of a Non-question. *Why Punish Perpetrators of Mass Atrocities? Purposes of Punishment in International Criminal Law* / ed by F. Jeßberger, J. Geneuss. New York : Cambridge University Press, 2020. Pp. 45–80.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-452-1-107>

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ КОНКРЕТНИХ ТИПІВ ОЗБРОЄНЬ В РАМКАХ ВЕРСАЛЬСЬКО-ВАШИНГТОНСЬКОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Плотніков Олексій Вікторович

*кандидат юридичних наук,
старший юрист ГО «Десяте Квітня»
м. Одеса, Україна*

За наслідками Першої Світової Війни було укладено ряд договорів про скорочення озброєнь. Йдеться, в першу чергу, про роззброєння Німеччини за Версальським договором [1], про Вашингтонський договір про скорочення морських озброєнь [2] та окремі ініціативи з роззброєння в рамках Ліги Націй, які, однак, виявилися безуспішними [3, с. 1]. Варто відзначити тенденцію, що позначилася ще в Гаазі і повноцінно проявилася після Першої Світової Війни: розподіл міжнародної договірної бази щодо озброєнь на договори про скорочення озброєнь та договори про заборону чи обмеження озброєнь. Останню категорію слід розглядати як частину міжнародного гуманітарного права.

Перша спроба домовитись щодо заборони чи обмеження певних видів зброї відбулася вже в Вашингтоні в 1922 році. Йдеться про Договір стосовно використання підводних човнів та згубних газів в бойових діях від 6 лютого 1922 року [4]. Підписання цього договору зумовлювалося тиском громадської думки, обуреної жахливими наслідками застосування субмарин під час Першої Світової Війни. Це обурення було настільки сильним, що при підготовці Конференції американський капітан Ф. Шофільд підготував пропозицію щодо